

VÆRD AT VIDE!

Projekt Forebyggende Selvmonitorering

Faglige input produceret af og for partnere i Lev Vel, delprojekt Forebyggende Selvmonitorering

Nr. 4: Ældre og teknologi i hverdagen

Del 2

....Fortsat fra del 1.

Forfatter:

Julie Bønnelycke, Videnskabelig Assistent, Center For Sund Aldring, Københavns Universitet. 18/7 2011

Hjemmets rolle

Ambitionen i mange nuværende ældretiltag (såsom Lev Vel) er at bevare de ældres selvhjulpethed i hjemmet så længe som muligt, hvilket ligger i tråd med de fleste ældres eget ønske om at forblive i eget hjem (Loe 2010:320). For at forstå betydningen af teknologiernes indgriben i hverdagen, er det nødvendigt at stille skarpt på hjemmet som arena for hverdagslivets udfoldelse, og for hjemlighedens betydning som begreb og praksis. Idet hjemmet er der, hvor de fleste selvmonitorerings – eller velfærdsteknologier skal i funktion, påvirkes udfaldet af implementeringen af de eksisterende hjemlige praksisser. Hjemmet kan være begrænsende for udfoldelse (skabe fysiske forhindringer, være ramme for social isolation m.m.) såvel som tryghed og nærvær (Bailey & Sheehan 2009:99), og det er således nødvendigt at udforske kompleksiteten i de liv, der leves i de fysiske, emotionelle og sociale rum, vi kalder hjem.

Ofte handler de ældres prioriteringer og ønsker om til et godt hverdagsliv om komfort, sikkerhed, og sundhed. Om at have kontakt med omverdenen, være involveret i nærmiljøet, og ikke mindst at være sikker på, at nogen er klar over, at man er i live, og vil reagere på manglende livstegn. Samtidigt lægger de ældre vægt på kontinuitet og bevarelse af normalitet i rutiner, og på bevaring af kontrol og autonomi (Loe 2010: 321). Så længe hjælpemidler og teknologier passer ind i dette perspektiv, og ind i de ældres livshistorier og rutiner, opfattes de som meningsgivende. Særligt værdsættes metoder til at opveje eller afbalancere aldersrelaterede forandringer (Loe 2010: 330), og til at lette kommunikation i tilfælde af nedsat mobilitet. Teknologien kan blive en forlængelse af ens selv, identitet, og livslange vaner, og bliver som regel inkorporeret heri. Livslange identiteter og roller vedbliver at organisere de ældres liv, og påvirker hvordan teknologien bruges (Loe 2010

329). Kommer teknologierne imidlertid i strid med de eksisterende sociale praksisser og identiteter, eller kræver for store hverdagsomlægninger, forsvinder meningen for den ældre bruger, og teknologierne kan i stedet opfattes fremmedgørende, hæmmende eller negativt overvågende: Associeret med hjælpeløshed, manglende kontrol og beslutningskraft over egen pleje. Dette skaber i stedet fornemmelsen af et plejehjems umyndiggørelse flyttet ind i hjemmet, og ikke den selvstændighed og aktive livsførelse som ønskes.

Opsamling

De ældres forhold til teknologi kan være dybt ambivalent, idet den både kan betyde underholdning og kedsomhed, dødelighed og liv, stimulation eller stilstand, isolation eller kontakt, og kontinuitet såvel som forandring (Loe 2010 328). Den kan blive kontakten til omverdenen, nøglen til at kompensere for aldersrelaterede forandringer, eller symbol på en uønsket tilstand: Sidder man på 5. sal uden mulighed for at komme ned på gaden og i kontakt med andre, kan hjemmet være den begrænsende ramme, og tv'et og telefonen udgøre kærkommen kontakt til omverdenen. Omvendt kan en tavs telefon og et tændt tv som eneste selskab være en konstant påmindelse om ensomhed og isolation. Sociale medier og kommunikationsteknologier

"Nonagenarians can teach us how everyday technologies can become technologies of aging; instruments of continuity, control and health; or just the opposite. (...) Creative use of technology underscores self-determination and nonagenarians' ability to do self-care mostly on their own, even as some are thwarted by technological solutions".

(Loe 2010:330)

VÆRD AT VIDE!

Projekt Forebyggende Selvmonitorering

Faglige input produceret af og for partnere i Lev Vel, delprojekt Forebyggende Selvmonitorering

kan afbøde ensomhed, men også træde i stedet for nødvendig social kontakt. Ikke alle ønsker at hente social tilfredsstillelse gennem teknologi (Bailey & Sheehan 2009:107), og det er en ofte nævnt frygt, at kold teknologi risikerer at erstatte varme hænder, når det kommer til teknologiske hjælpemidler inden for pleje- og sundhedsvæsenet (Roberts & Mort 2009). Omvendt kan mere teknologi frigøre ressourcer til øget personlig omsorg og kontakt, og skabe nye muligheder for sundhedspraksisser og fornemmelse af kontrol over eget liv og helbred.

Litteraturen og forskningen hidrørende ældres brug af teknologi afspejler i høj grad, hvordan opfattelser og praktiseringer af aldring, sundhed og teknologi i hverdagen flettes sammen til multifacetterede fænomener. At introducere ny teknologi til eksisterende fysiske og sociale rammer, kræver omlægning af vaner og forhandling med de vante opfattelser af hjemlighed, autonomi, sundhed og forebyggelse, samt overvejelser angående fremtidige behov og værdier.

Litteratur

Bailey, Cathy & Cormac Sheehan (2009): Technology, older person's perspective and the anthropological ethnographic lens. *ALTER, European Journal of Disability Research* 3, 96-109.

Blaakilde, Anne Leonora og Christine E. Swane (red.) (1998): *Aldring og Ældre billeder - Mennesket i Gerontologien*. Munksgaards Forlag, København.

Blaakilde, Anne Leonora (2010): "Skal du kalde mig gammel?!" Forestillinger om alderdom ved indgangen til det 21. århundrede. I: Svennevig, Michael (2010): *Gammelfestivalen Det sidste suk: "Festivaltekster"*, Forlaget Epigraf.

Carlberg, Nicolai (2002): Ældre og IT - et liv med form i fremtiden. *Fremtidsorientering 3/2002*, IFF.

Copelton, Dennis A (2010) : Output that counts: pedometers, sociability and the contested terrain of older adults fitness walking. *Sociology of Health & Illness Vol. 32 No. 2* pp. 304-318

Goldwater, Jason & Yael Harris (2011): Using Technology to Enhance the Aging Experience: A Market Analysis of Existing Technologies. *Ageing Int* 36:5-28

MM 44: Ældrestyrken. *Ugebrevet Mandag Morgen* 44. Tillæg om sund aldring 13. December 2010.

Lehoux, Pascale, Jocelyne Saint-Arnaud & Lucie Richard (2004): The use of technology at home: what patient manuals say and sell vs. what patients face and fear. *Sociology of Health and Illness Vol. 26 No. 5*, pp. 617-644.

Li, Yushi & Amanda Perkins (2007): The impact of technological developments on the daily life of the elderly. *Technology in Society* 29, pp. 361-368.

Loe, Meika (2010): Doing it my way: old women, technology and wellbeing. *Sociology of Health and Illness vol. 32, No 2*. Pp. 319-334

Neven, Louis (2010): "But obviously not for me": robots, laboratories and the defiant identity of elder test users. *Sociology of Health and Illness vol. 32, No 2*, pp. 335-347

Oudshoorn, Nelly & Trevor Pinch (eds.) (2003): *How users matter: the co-construction of users and technology*. MIT Press.

Roberts, Celia & Maggie Mort (2009): Reshaping what counts as care: Older people, work and new technologies. *ALTER, European Journal of Disability Research* 3, pp. 138-158.

Søgaard, Christina (2002): Aldersbilleder - før, nu og i fremtiden. *Fremtidsorientering 3/2002*, IFF.

www.sundaldring.ku.dk